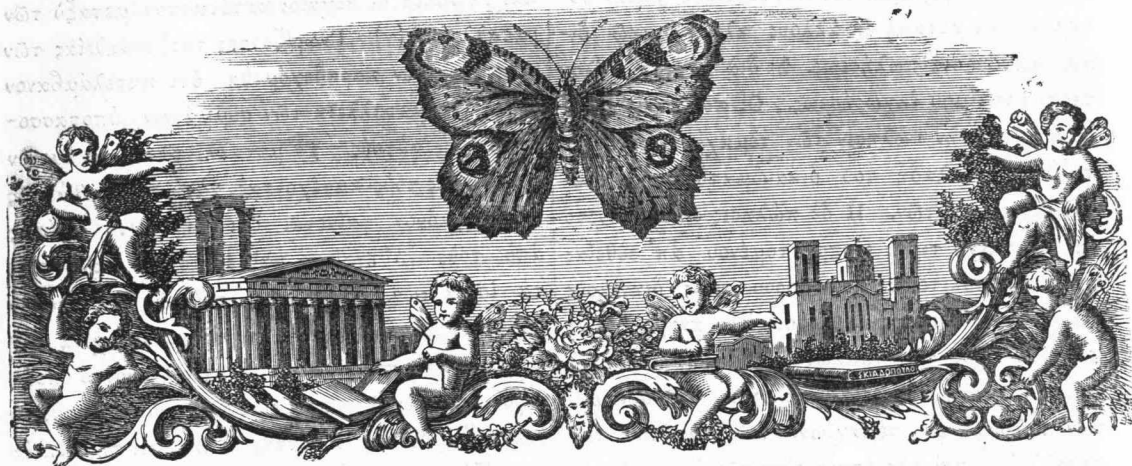

ΧΡΥΣΑΛΛΙΣ

ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ,

ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΑ,

ΠΟΙΚΙΛΑ.

ΤΟΜΟΣ Δ'.

30 ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ, 1866.

ΦΥΛΛΑΔΙΟΝ 74.

Λόγου πολλοῦ γινομένου περὶ Λαυρίου καὶ τῶν Ἑλληνικῶν μεταλλείων, κρίνομεν καλὸν νὰ παραθέσωμεν εἰς τοὺς ἀναγνώστας μας τὸ περὶ αὐτῶν ὑπόμνημα τοῦ σοφοῦ ἑλληνιστοῦ Βοικχείου, μεταφρασθὲν ἐκ τοῦ γαλλικοῦ ὑπὸ τῆς δεσποινίδος Κλειοῦς Ν. Παπαδοῦκα, ἐπαινοῦντες ἐνταυτῷ τὴν φιλοπονίαν τῆς ἀξιολόγου ταύτης νεάνιδος καὶ εὐχόμενοι νὰ τὴν μιμηθῶσι καὶ ἄλλαι ἑλληνίδες εἰς τὴν περὶ τὰ σπουδαῖα ἐνασχόλησιν.

ΠΕΡΙ ΜΕΤΑΛΛΕΙΩΝ.

Τὰ μεταλλεῖα τῶν Ἀθηναίων ἔκειντο ἄλλα μὲν ἐντός, ἄλλα δὲ ἐκτὸς τῆς Ἀττικῆς· τὰ ἐντὸς εἶνε τὰ ἀργυρορυχεῖα τοῦ Λαυρίου (α), ἅτινα ὠφέλησαν σημαντικῶς τὴν πολιτείαν, καθόσον ὁ Θεμιστοκλῆς δι' αὐτῶν εὗρε πόρους καὶ ἐνίσχυσε μεγάλως τὰς ναυτικὰς τῆς πατρίδος του δυνά-

μεις. Ἐπεκτείνοντο δὲ ἀπὸ τὴν μίαν ὄχθην εἰς τὴν ἄλλην, ἥτοι ἀπὸ τὸν Ἀνάφυστον εἰς τὸ Θερικόν, διάστημα ἐνὸς καὶ ἡμίσεος μιλίου (δύο λεύγας περίπου). Ἀρξαμένης τῆς ἐκμεταλλεύσεως ἐγκαίρως, φαίνεται ὅτι ὑπῆρξε γόνιμος εἰς τὴν ἐποχὴν τοῦ Θεμιστοκλέους, ὀλιγώτερον δὲ εἰς τὴν ἐποχὴν τοῦ Σωκράτους, καὶ τοῦ Ξενοφάντος καὶ ἐπὶ Στράβωνος, τέλος ἡλαττώθη εἰς τοιοῦτον τρόπον, ὥστε δὲν ἔκαμναν ἄλλο εἰμὴ ν' ἀναλύνον ὅ,τι εὗρισκον ἐρριμμένον ἀπὸ τὰ πρῶτα ὀρύγματα (καμινεύσεις), δηλαδὴ τὰς σκωρίας εἰς τὰς ὁποίας ἡ ἀπειρία τῶν πρώτων ἐργατῶν εἵχεν ἀφήσει ἄργυρον. Αἱ μεταλλικαὶ πηγαὶ ἐμπεριεῖχον ἄργυρον, μόλυβδον, ζῖγκον ἕως καὶ ὀρείχαλκον, ἀλλ' οὐδόλως χρυσὸν ἢ τουλάχιστον ὅχι ἀρκετὸν ὥστε διὰ τῶν ἀτελῶν μέσων τῶν ἐν χρήσει παρὰ τοῖς ἀρχαίοις νὰ ἐπιχειρήσῃ τὴν ἐξόρυξιν αὐτοῦ ἐπωφελῶς. Πλησίον τοῦ Θερικοῦ ὑπῆρξε ψευδοσμάραγδος· τὸ δ' ἐκεῖ εὗρισκόμενον κυνάβαρι ἦτο ὀλιγώτερον πολύτιμον τῆς ὠχρας, ὕλης χρωματιστικῆς ἐν ὑπολήψει· ἐπρομηθεύοντο δὲ ταῦτα ὀρύττοντες φρέατα καὶ κόπτοντες μεγάλους ὄγκους τῆς μεταλλούχου γῆς, ἐν ᾗ ἄφινον τοὺς οὕτω καλουμένους μεσοκρινεῖς ἥτοι στηρίγματα. Ἡ ἐργασία τῆς καμινεύσεως ἐξετελεῖτο καθὼς εἰς τὰ ἄλλα μεταλλουργεῖα τῶν ἀρχαίων.

(α) Διεπραγματεύθη λεπτομερῶς περὶ τῶν μεταλλείων αὐτῶν εἰς τὸ ὑπόμνημα τῆς Ἀκαδημίας τῶν ἐπιστημῶν τοῦ Βερολίνου κατὰ τὸ 1815. ὅπου θέλει εὗρεῖ τις τὰς ἀποδείξεις διὰ πᾶν ὅ,τι ἐν συντόμῳ ἀναφέρω ἑδῶ, διὰ τοῦτο ἀποφεύγω ν' ἀναφέρω καὶ θέλω παραλείψῃ τὰς μερικότητας ἐκτιθεμένας ἐκτενέστερα εἰς τὸ ὑπόμνημα ἐκεῖνο.

ἦτο μὲν ἰδιοκτησία τῆς πολιτείας, ἀλλ' οὐδέποτε αὕτη ἐνήργει τὴν ἐκμετάλλευσιν δι' ἐξόδων καὶ διὰ λογαριασμὸν τῆς, οὔτε τὰ ἐπάκτονεν ὅπως τὰς ἄλλας ἰδιοκτησίας τῆς δι' ὠρισμένον χρόνον, ἀλλὰ τὰ παρεχόρει εἰς παντοτεινὴν νομὴν δυναμένην νὰ μεταβῇ εἰς ἄλλους κληρονομικῶ δικαίωματι, διὰ πωλήσεως, ἢ διὰ παντὸς ἄλλου τρόπου νομίμου ἐκχωρήσεως. Οἱ πωληταὶ προέδρουσαν εἰς τὴν πώλησιν τῶν τεμαχίων τῶν μεταλλείων, δηλαδή τοῦ δικαίωματος τῆς ἐκμεταλλεύσεως αὐτῶν. Ἡ δὲ πώλησις αὕτη ἐγένετο ἐπὶ ὠρισμένη τιμῇ, εἰσπραττομένου ἀπ' εὐθείας παρὰ τῆς πολιτείας καὶ φόρου τινὸς διηνεκοῦς ἐπὶ τοῦ εἰσοδήματος ἐκμισθουμένου ἀναμφιβόλως κατὰ τὸ εἶδος τῶν γενικῶν μισθώσεων· ὅθεν τὰ εἰσέπραττεν ἡ πολιτεία ἀναλόγως τοῦ ἀριθμοῦ τῶν πωλουμένων τεμαχίων, τοῦ πλούτου τοῦ μεταλλείου καὶ τῆς ἐπιμελείας τῆς ἐκμεταλλεύσεως. Ὅταν ὁ Θεμιστοκλῆς ἐπρότεινεν εἰς τοὺς Ἀθηναίους νὰ ἀφιερώσουν τὸ εἰσόδημα τῶν μεταλλείων πρὸς κατασκευὴν πλοίων, φαίνεται ὅτι τοῦτο ἀνέβαινε κατ' ἔτος εἰς 30 ἢ 40 τάλαντα, μολονότι αἱ περὶ τούτου πληροφορίες τῶν συγγραφέων εἶνε ὅλως ἀτελεῖς.

Μόνον εἰς τοὺς πολίτας καὶ ἰσοτελεῖς ἐπωλοῦντο τὰ μεταλλεῖα. Ὁ ἀριθμὸς τῶν ἀγοραζόντων αὐτὰ ἦτο μέγας· ἐσχηματίζον δὲ τάξιν ἰδίαν, ἀνάλογον μὲ τὴν τῶν μεταλλουργῶν. Ἡδύνατό τις νὰ κατέχῃ ἐν ἡ πολλὰ τεμάχια ἢ νὰ σχηματίζῃ ἐταιρίαν δι' ἐν μόνον, ἢ συνήθως τιμῇ τοῦ ὁποίου ἦτο ἐνὸς ταλάντου περίπου· ἡ γὰρ ζοντο δὲ ἐν τοῖς μεταλλείοις δοῦλοι, ἀγοραστοὶ ἢ μισθωτοὶ ἀπειράριθμοι καὶ ἔνεκα τούτου ἡ ἐκμετάλλευσις ἦτο μὲν ὀλιγώτερον θαπνηρὰ, ἀλλ' ἡ τέχνη δὲν ἔκαμνεν οὐδεμίαν πρόοδον. Ἡ τε ἀγορὰ καθὼς καὶ τὰ δικαίωματα τῆς πολιτείας ἐξησφαλίζοντο ἀπὸ διατάξεις πολλῶν αὐστηράς· αἱ δὲ περὶ μεταλλείων δίκαι διεξήγοντο κατὰ νόμον εἰδικόν, καλούμενον μεταλλικόν καὶ διαδικασίαν ἰδιαίτεράν (δίκαι μεταλλικαί), τὰς ὁποίας ἐπὶ τοῦ Δημοσθένους κατέταξαν μεταξὺ τῶν μνηζίων δικῶν πρὸς ὥφειλαν τῶν μεταλλουργῶν. Ἡ μεταλλουργία δὲν ὑπέκειτο εἰς φόρους καὶ δασμοὺς οὔτε ἀντηλλάσσετο ἀντὶ κτημάτων οὐχὶ χάριν ἰδιαίτερας εὐνοίας, ἀλλὰ διότι τὰ μεταλλεῖα ἐθεωροῦντο ἰδιοκτησία τῆς πολιτείας, τῆς ὁποίας ἡ ἐπικαρπία παρεχωρήθη διὰ προσδιωρισμένης τιμῆς ἀπαραλλάκτως καθὼς καὶ τὰ ἐκμισθούμενα ἐν γένει ἀντικείμενα, διότι εἰς μό-

νην τὴν καθαρὰν καὶ ἀπόλυτον ἰδιοκτησίαν ἐπεβάλλοντο δασμοὶ καὶ ἔκτακτοι φόροι. Ποῦ ποτε δὲν ἀπήντησα τίνι τρόπῳ ἐνήργουν τὰ τῶν λατομείων, τὰ ὁποῖα ἐδίδον ὠραία μάρμαρα (β) καὶ τὰ ὁποῖα οἱ ἀρχαῖοι κατέταττον μεταξὺ τῶν μεταλλείων (γ). Γνωρίζοντες τὰς συνηθείας τῶν Ἀθηναίων δὲν παραδεχόμεθα ὅτι κατελάμβανον οὗτοι τὰ μεταλλεῖα τῶν συμμάχων ὑποτασσομένων εἰς αὐτούς. Τὰ μεταλλεῖα ταῦτα ἔμενον παντοῦ εἰς τοὺς κατέχοντας αὐτὰ πρὶν. Τὰ τῆς Θράκης μόνον φαίνεται ὅτι ἐξήρτωντο ἀμέσως ἀπὸ τοὺς Ἀθηναίους καὶ ἐνέμοντο ὅπως καὶ τὰ ἰδικά των, ἀλλὰ περὶ τούτου δὲν ἔχομεν οὐδεμίαν ἀκριβῆ ἰδέαν. Τὰ μὲν χρυσορυχεῖα τῆς Θράκης καὶ τῆς Θάσσου ἐξεμεταλλεύοντο πρότερον ὑπὸ τῶν Φοινίκων εἴτε ὑπὸ τῶν Παρισιασίων. Τὰ δὲ τῆς Σκαπτῆς Ἰλῆς ἐπὶ τῆς Ἠπείρου ἐξέφερον κατ' ἔτος 80 τάλαντα εἰς τοὺς Θασσίους. Ἐνῶ τὰ τῆς Θάσσου ἐξέφερον ὀλιγώτερα, ἀρκετὰ ὅμως διὰ τοὺς Θασσίους ὥστε οὗτοι μὴ συναζόντες οὐδένα ἑγγεῖον φόρον εἰσέπραττον ἀπὸ τὰ μεταλλεῖα τῆς νήσου καὶ τῆς Ἠπείρου τέλη 200—300 ταλάντων περίπου συμπεριλαμβανομένων εἰς αὐτὰ τῶν τελωνιακῶν δικαιωμάτων καὶ τοῦ ἐμπορίου, ἴσως καὶ τῶν ἐκμισθωμάτων τῶν ἐν Θράκῃ κειμένων γαιῶν (δ). Μετὰ τὴν ἀποκατάστασιν τῶν Ἀθηναίων εἰς Θράκην διηγέρεθαι ἕως μεταξὺ αὐτῶν καὶ τῶν Θασσίων ὡς πρὸς τὰ μεταλλεῖα καὶ τὰ ἐμπόρια τῆς Ἠπείρου. Διὸ ὁ Κίμων ἐκυρίευσεν εἰς μίαν μόνην μάχην 33 πλοῖα αὐτῶν καὶ πολιορκήσας ἐκυρίευσεν τὴν πόλιν καὶ προσεκτέσαστο εἰς τὴν πατρίδα του τὰ παράγια καὶ τὰ χρυσορυχεῖα (ε) καὶ οὕτως εὐρέθησαν οἱ Ἀθηναῖοι κάτοχοι ὅχι μόνον τῆς Σκαπτῆς Ἰλῆς ἀλλὰ καὶ ὅλων τῶν ἐπὶ τῆς Ἠπείρου γαιῶν των Θασσίων δι' αἷς ὥφειλον νὰ χορηγῶσι ζωοτροφίας διὰ τὸν στρατὸν τοῦ Ξέρξου (ς). Αἱ κατοχαὶ αὗται συμπεριελάμβανον τὴν Στρώμην (ζ), ἐμπορικὴν πόλιν τῶν Θασσίων, τὴν ὁποίαν διεφιλονείκησαν μὲ τὴν Μαρώνειαν, (η) ὁπότεν οἱ Ἀθηναῖοι ἀπώλεσαν τὴν

(β) Καρυόφιλος περὶ Μαρμάρων σελ. 4.

(γ) Ὁ Στράβων π.χ. Θ'. σελ. 275. Πολυδ. Ζ'. 100.

(δ) Οὕτω νοητέον τὸν Ἡρόδοτον ἐν βιβλ. ς'. 36.

(ε) Πλουτ. Κίμων. 14. — Θουκυδ. 4, 100, 104. — Διόδ. ΙΑ'. 70.

(ς) Ἡρόδ. Ζ'. 48.

(ζ) Ἡρόδ. Ζ'. 41S. — Σουίδας ἐν λ. Συρύμη.

(η) Δημοσθ. ἐν ἐπιστολῇ Φιλίππου.

ἐπὶ τῶν ἐπαρχιῶν τούτων δεσποτεῖαν τῶν, τὴν Γαληψὸν καὶ τὴν Οἰσούμην, ἀποικίας τῶν Θασσίων (θ) καὶ τὴν Δάτον (τανῦν Καβάλλα) καὶ μίαν θέσιν κειμένην μεταξὺ Νεαπόλεως καὶ Νέσσου ποταμοῦ, ὅπου οἱ Ἀθηναῖοι ἐπολέμησαν μετὰ τῶν Ἡδωνῶν διὰ τὰ χρυσορυχεῖα (ι) κατὰ τὴν αὐτὴν ἐποχὴν καθ' ἣν συνέβη ἡ μάχη μὲ τοὺς Θασσίους, Ὀλυμπ. 72. Οἱ Κρηνίδες ἐκ τοῦ ἐναντίου ὡς φαίνεται δὲν ἀνῆκον κατ' ἀρχὰς εἰς τοὺς Θασσίους, μολονότι κατεῖχοντο παρ' αὐτῶν κατὰ τὴν 105 Ὀλυμπιάδα. Πιθανὸν οἱ Ἀθηναῖοι εἰσέπραττον ἀπὸ αὐτὰ τὰ διάφορα μέρη καθὼς καὶ ἀπὸ τὰ μεταλλεῖα εἰσοδήματα, ὅποια οἱ Θάσσιοι ἐλάμβανον ἀρχήτερα. Τὰ μεταλλεῖα πιθανὸν νὰ ἐμισθώθησαν καὶ παρεχωρήθησαν εἰς ἐκεῖνους οἵτινες τὰ ἐνέμοντο. Ἐάν διεσώζετο μέχρι σήμερον τοσοῦτος ἀριθμὸς ὀνομάτων ἐκ τῶν ἐκ μεταλλευσάντων τὰ μεταλλεῖα τῆς Θράκης ὅσον γνωρίζομεν διὰ τὸ τοῦ Λαυρίου ἠθέλομεν ὀρίσει καλῆτερον τὸ πρᾶγμα, ἀλλ' ὁ Θουκυδίδης εἶνε ὁ μόνος γνωστὸς κάτοχος χρυσορυχείων ἐν Θράκῃ (ια), καὶ εἶνε ἄγνωστος δυνάμει τίνος τίπλου, ἡξεύρομεν μόνον ὅτι ἔκειντο εἰς τὴν Σκαπτὴν Ἰλὴν ὅπου συνέγραψε καὶ ὅπου ἀπεβίωσεν (ιβ) ἀφοῦ ἐπαυσαν ν' ἀνῆκουν εἰς τοὺς Ἀθηναίους· δὲν προήρχοντο ἀπὸ κληρονομίαν τῆς Ἡγησιφίλης θυγατρὸς τοῦ βασιλέως τῆς Θράκης (ιγ), ἐκ τῆς ὁποίας κατήγετο ὁ Θουκυδίδης· διότι ἡ Σκαπτὴ Ἰλὴ ἀνῆκεν εἰς τοὺς Θασσίους καὶ οὐχὶ εἰς τὴν Θράκην· ἴσως προήρχοντο εἰς αὐτὸν μᾶλλον ἀπὸ τὰς Ἀθήνας, ἀφοῦ ὁ Κίμων πλησιέστερος συγγενὴς του εἶχε κατακτήσει αὐτὸν τὸν τόπον, ἀλλ' εἶνε ἀκόμη πιθανώτερον ὅτι ὁ Θουκυδίδης τὰς ἀπέκτησε διὰ τοῦ συνοικεσίου του μετὰ τίνος γυναικὸς ἐκ Σκαπτῆς Ἰλῆς τῆς ὁποίας οἱ πρόγονοι ἠδύναντο νὰ ᾔηεν πρὸ πολλοῦ κάτοχοι αὐτῶν (ιδ).

Κ. Π.

(θ) Θουκυδ. Δ'. 107. Ε'. 6, ἡ Γαληψὸς ἐνταῦθα νομίζεται ἐκ ψευδοῦς ἀναγνώσεως, ἀλλ' ἡ περὶ τούτου ἔρευνα ἀπαιτεῖ ἡδύρον ἐκτενέστερον. Βλ. καὶ Διόδ. ΙΒ'. 68.

(ι) Πρόδ. Θ'. 75. — Θουκ. Α'. 100. Δ'. 102. — Διόδ. ΙΑ'. 70. ΙΒ'. 60, — Παισ. Α. 29. 4.

(ια) Θουκ. Δ'. 105.

(ιβ) Πλουτ. Κίμων. 4. — Μαρκελλίν. ἐν βίῳ Θουκυδίδ. σελ. 724—729 ἐκδ. Λειψίας.

(ιγ) Μαρκελλίν. σελ. 722.

(ιδ) Ὁ αὐτὸς σελ. 723 Ἠγάγετο δὲ γυναῖκα ἀπὸ Σκαπτῆς Ἰλῆς τῆς Θράκης πλουσίαν σφόδρα καὶ μέταλλα κεκτημένην ἐν τῇ Θράκῃ.

MIEN—YAOYUN.

ΣΙΝΙΚΟΝ ΔΙΗΓΗΜΑ (α)

(ἐκ τοῦ Ἰταλικοῦ).

Ε'.

Ἀφίκετο τέλος ἡ ἡμέρα τῆς ἀρχῆς τοῦ νέου ἔτους. Ὁ Μιὲν Ἰαοὺν ἦτο λίαν τεταραγμένος, ἀλλ' ὅμως ἀπεφάσισε νὰ καταβῇ ἐν τῷ κήπῳ.

Ἐτρεμε ὅμως — πόθεν δὲ ἡ τόση ταραχὴ;

Πάντες διείδον τὴν ταραχὴν, ἀλλ' οὐδεὶς ὁ δυνάμενος νὰ ἐξηγήσῃ τὸ αἷτιον.

Ἀνοιχθεῖσων τῶν θυρῶν θυλιᾶς τινος (padiglione), ἐνεφανίσθη ἡ ὥραία Tching-Ki-Pi, ἔμπλεως ἔρωτος καὶ ἐλπίδων. Ἐνδεδυσμένη ἦτο μ' ὅλην τὴν σινικὴν πολυτέλειαν· ἐφόρει ὀλοσυρικὸν χιτῶνα πλουσιοπαρόχως πεποικιλμένον, καταβαίνοντα μέχρι τῶν ποδῶν καὶ ἀφίνοντα νὰ διορῶνται περικνημίδες κεντημέναι διὰ χρυσῶν ἀσέρων· ἔφερε δὲ ἐμβάδας πλουσίας περιεβραμμένας διὰ μαργαριτῶν. Θόρυβος θαυμασμοῦ ἐγεννήθη μεταξὺ τῶν προσκεκλημένων, ἀλλ' οὐδεὶς ἡξυρε ποία τις ἦτο καὶ πόθεν προήρχετο. Πρόσωπον ἄγνωστον ἦτο εἰς πάντα ἐκείνον τὸν εὐγενῆ Ὀμιλον. Ἀφίκετο τέλος ὁ πατήρ της, δίδων τὸν βραχίονα τῇ συζύγῳ, ἥτις παρὰ ποτε ἐφαίνετο φρικώδης. Λάμπς ἀληθείας ἐνεποίησε φρίκην εἰς τὴν συνοδείαν ἅπασαν, καθότι πολλοὶ ἐκ τῶν εὐγενῶν ἠγόραζον πορσελλάνην καὶ καπνὸν παρὰ τοῦ Tching-Wang, διὸ καὶ πάραυτα ἀνεγνώρισαν αὐτόν. Τὸ τοιοῦτον ὑπῆρξε κτύπος θανάσιμος διὰ τὴν φήμην τοῦ Μιὲν-Ἰαοῦν. Μόλις διεδόθη ὅτι νὰ συζευχθῇ ἔμελλε τὴν θυγατέρα ἑνὸς ἐμπόρου πορσελλάνης καὶ καπνοῦ, ὁ βασιλεὺς τοῦ σερμοῦ, ὁ εὐγενὴς, ὁ μεγαλοπρεπὴς, ὁ ἀπαράμιλλος Μιὲν-Ἰαοὺν ἐξεθρονίσθη. Δὲν διέκρινε τις εἰμὴ βλέμματα φιλοσκώμμουνα, δὲν ἤκουε τις εἰμὴ λόγους εἰρωνικοῦς· ἐφαίνετο ὅτι πᾶς τις ἐζήτει νὰ ἐκδικηθῇ κατὰ τῆς δουλείας ἐκείνης, ἣν ἐβελουσίως ἐπὶ τόσα ἔτη ὑπέστη.

Πλὴν ὁ Μιὲν-Ἰαοὺν, ἔμπλεως τῆς εὐτυχίας του, οὐδὲν συνησθάνετο. Ἀναγγελθέντος τοῦ συμποσίου, ἕκαστος ἐλησμονεῖ τὰς ἰδίας σχέψεις, ἵνα ἐν τῇ τοῦ συμποσίου αἰθούσῃ ὁρμήσῃ. Εὗρον δ' ἐκεῖ ὅσα αἱ συνδιασκέψεις τοῦ περιωνύμου καθηγητοῦ τῆς Ning-Po, μετὰ τῶν συναδέλφων του,

(α) Συνέχεια ἀπὸ φυλλαδ. 73.